

POLEMIKE

SLOVENSKI ENDONIMI V DVOJEZIČNIH ZEMLJEPISNIH IMENIH V ITALIJI, AVSTRIJI IN NA MADŽARSKEM

AVTORJA

dr. Matjaž Geršič

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika, Novi trg 2, SI – 1000 Ljubljana; matjaz.gersic@zrc-sazu.si, <https://orcid.org/0000-0001-9640-6037>

dr. Drago Perko

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika, Novi trg 2, SI – 1000 Ljubljana; drago.perko@zrc-sazu.si, <https://orcid.org/0000-0002-2568-9268>

DOI: <https://doi.org/10.3986/GV94107>

UDK: 91:81'373.21(450+436+439)

COBISS: 1.02

IZVLEČEK

Slovenski endonimi v dvojezičnih zemljepisnih imenih v Italiji, Avstriji in na Madžarskem

Prispevek naslavlja rabo dvojezičnih zemljepisnih imen na območjih zunaj Slovenije, kjer živi avtohtona slovenska manjšina. Ker ta imena še niso standardizirana skladno s priporočili Organizacije združenih narodov, je njihova raba zelo otežena. Za njihovo standardizacijo so odgovorni standardizacijski organi sosednjih držav Slovenije. Prispevek na podlagi pravnih dokumentov in uradnih seznamov predstavlja seznam dvojezičnih imen naselij ali njihovih delov, za katere se priporoča raba tudi v slovenskem jeziku. V Italiji je takih imen skoraj 300, v Avstriji pol manj, na Madžarskem pa sedem.

KLJUČNE BESEDE

geografija, imenoslovje, slovenski jezik, slovenska manjšina, zemljepisno ime, endonim, standardizacija

ABSTRACT

Slovenian endonyms in bilingual geographical names in Italy, Austria and Hungary

This article deals with the use of bilingual geographical names in areas outside Slovenia where a native Slovenian minority lives. Because these names have not yet been standardized according to the recommendations of the United Nations, their use is very difficult. The standardization bodies of Slovenia's neighboring countries are responsible for their standardization. Based on legal documents and official lists, the article compiles a list of bilingual names of settlements or their parts, which are recommended for use in Slovenian as well. There are almost three hundred such names in Italy, half that number in Austria, and seven in Hungary.

KEY WORDS

geography, onomastics, Slovenian language, Slovenian minority, geographical name, endonym, standardization

Uredništvo je prispevek prejelo 11. novembra 2022.

1 Uvod

Vprašanje manjšinskih jezikov oziroma dvojezičnosti je pogosto zapleteno politično vprašanje, ki lahko vpliva na življenje običajnih ljudi, pa tudi na odnose med posameznimi državami. Tega se zaveda tudi Organizacija združenih narodov, ki je reševanje vprašanja rabe dvojezičnih zemljepisnih imen prepustila svojemu delovnemu organu, to je Skupini izvedencev Združenih narodov za zemljepisna imena ali UNGEGN-u (*United Nation Group of Experts on Geographical Names*). UNGEGN je že na svoji drugi konferenci leta 1972 v Londonu sprejel Resolucijo II/36 o problematiki manjšinskih jezikov, s katero Organizacija združenih narodov (OZN) priporoča državam, da s predstavniki in govorniki manjšinskega jezika sprejmejo pravilni zapis za vsa zemljepisna imena v manjšinskem jeziku, jih standardizirajo ter objavijo na uradnih zemljevidih in v državnih imenikih (Raper 1996).

Za standardizacijo zemljepisnih imen po svetu (Perko, Jordan in Komac 2017; Kladnik, Geršič in Perko 2020) so odgovorna tako imenovana standardizacijska nacionalna telesa (organi), ki skrbijo za standardizacijo vseh zemljepisnih imen znotraj svoje države in sodelujejo s standardizacijskimi telesi drugih držav pri standardizaciji dvojezičnih imen v teh državah. Tako Slovenija, kjer je standardizacijsko telo Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen (KSZI) Vlade Republike Slovenije, standardizira vsa zemljepisna imena v Sloveniji (Perko 2022; Perko, Geršič in Zorn 2023). Pri standardizaciji italijanskih in madžarskih zemljepisnih imen na dvojezičnih območjih v Sloveniji sodeluje z italijanskim in madžarskim standardizacijskim telesom, hkrati pa lahko sodeluje z italijanskim, avstrijskim in madžarskim standardizacijskim telesom pri standardizaciji slovenskih zemljepisnih imen v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

Slovenija se torej z dvojezičnimi zemljepalnimi imeni srečuje na dva načina:

- prvič kot država, ki rešuje probleme dvojezičnih endonimov znotraj svojega ozemlja, in sicer na območjih, kjer živijo člani italijanske in madžarske manjšine,
- drugič pa kot država, ki skuša sodelovati pri reševanju slovenskih endonimov zunaj svojega ozemlja, in sicer na območjih sosednjih držav, kjer živi slovenska narodna manjšina.

KSZI je skladno z več resolucijami OZN, ki spodbuja standardizacijska telesa držav, da v postopku standardizacije pripravljajo zbirke in izdajajo sezname zemljepisnih imen oziroma imenike ali gazetarje (Kladnik in Perko 2013; 2015b), do zdaj sodelovala pri pripravi štirih zbirk ter standardizaciji in izdaji dveh imenikov. To so zbirka imen držav (Kladnik in Perko 2007; 2013; 2015a; 2015b), zbirka imen naselij (Gabrovec in Perko 1996; 1997; Perko in Geršič 2021), zbirka slovenskih eksonimov (Kladnik s sodelavci 2013; Kladnik in Geršič 2014; Perko in Kladnik 2017; 2019), Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Državne pregledne karte Republike Slovenije v merilu Slovenije 1 : 1.000.000 in (Perko 2001) in Imenik zemljepisnih imen Državne pregledne karte Republike Slovenije v merilu 1 : 250.000 (Furlan s sodelavci 2008).

Na obeh uradnih imenikih je KSZI standardiziral vsa zemljepisna imena znotraj Slovenije, tudi slovensko-italijanske in slovensko-madžarske dvojezične endonime (na primer Koper/Capodistria ali Lendava/Lendva), zunaj Slovenije pa samo slovenske eksonime (na primer Aquileia/Oglej v Italiji ali Rijeka/Reka na Hrvaškem), slovenske endonime (na primer Tarvisio/Trbiž v Italiji ali Villach/Beljak v Avstriji) pa samo zapisala, saj je njihova standardizacija v pristojnosti standardizacijskih teles sosednjih držav.

V sosednje države sega tudi Register zemljepisnih imen ali REZI, ki je največja zbirka zemljepisnih imen v Sloveniji z več kot 200.000 zapisi in vsebuje zemljepisna imena z državnih zemljevidov v merilih: 1 : 1.000.000, 1 : 250.000, 1 : 25.000 in 1 : 5000 (oziroma 1 : 10.000 za redko poseljena območja).

Od 213.849 zapisov zemljepisnih imen, kolikor jih je bilo v zbirki REZI na začetku leta 2022, jih je 191.230 ali 89,4 % v Sloveniji, 4158 ali 1,9 % v Italiji, 5507 ali 2,6 % v Avstriji, 445 ali 0,2 % na Madžarskem in 12.509 ali 5,9 % na Hrvaškem, glede na jezik pa 193.571 ali 90,5 % v slovenščini, 3241 ali 1,5 % v italijanščini, 3867 ali 1,8 % v nemščini, 805 ali 0,4 % v madžarščini in 12.365 ali 5,8 % v hrvaščini. Glede na avtohtonost je 213.424 ali 99,8 % endonimov in 425 ali 0,2 % eksonimov (Perko, Tičar in Geršič 2022).

Znotraj Slovenije je na vseh merilih 1255 zapisov endonimov v italijanskem ali madžarskem jeziku, zunaj Slovenije pa 3396 zapisov endonimov in eksonimov v slovenskem jeziku: 1619 v Italiji (1496 endonimov in 123 eksonimov), 1640 v Avstriji (1444 endonimov in 196 eksonimov), 93 na Madžarskem (25 endonimov in 68 eksonimov) in 44 na Hrvaškem (6 endonimov in 38 eksonimov). Dejansko je število endonimov in eksonimov manjše, saj se nekateri zapisi ponavljajo na različnih merilih.

Na ravni merila 1 : 5000 je v Avstriji 94 zapisov slovenskih imen, na Hrvaškem 15, na Madžarskem 38 in v Italiji 65, skupaj 212, na ravni merila 1 : 25.000 v Avstriji 1033, na Hrvaškem 5, na Madžarskem 26 in v Italiji 1279, skupaj 2343 zapisov, na ravni merila 1 : 250.000 v Avstriji 439, na Hrvaškem 15, na Madžarskem 23 in v Italiji 235, skupaj 712 zapisov, na ravni merila 1 : 1.000.000 pa je v Avstriji 74 zapisov slovenskih imen, na Hrvaškem 9, na Madžarskem 6 in v Italiji 40, skupaj 129 (Perko, Tičar in Geršič 2022).

Predstavljeni imeniki in zbirke so torej pomembni slovenski državni dokumenti tudi za slovenske endonime v zamejstvu in strokovna podlaga za njihovo standardizacijo.

2 Način dela

Naselitveni prostor Slovencev je bil v preteklosti nekajkrat večji kot danes, zaradi zgodovinskih in političnih razlogov pa del slovenskega prebivalstva živi zunaj meja slovenske države. Pomembno vlogo kot braniku slovenstva v zamejstvu imajo tudi zemljepisna imena. V njihovi rabi se zrcali jezikovna pripadnost matičnemu narodu in boj proti asimilaciji. Žal je njihova obravnava dokaj skromna, sistematičnih študij pa skorajda ni.

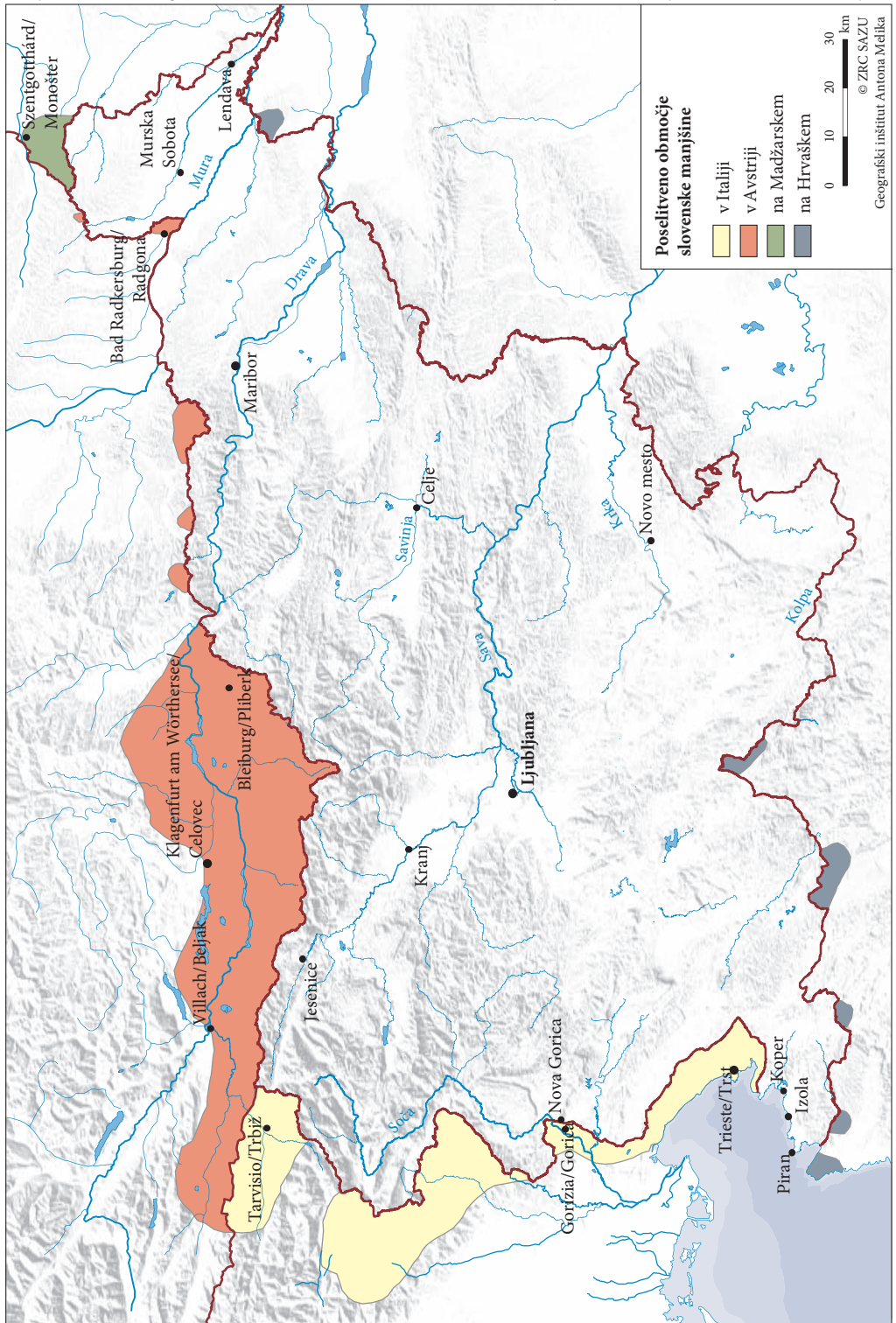
V prispevku obravnavamo s Slovenci poseljena območja v sosednjih državah (slika 1) in objavljamo sezname dvojezičnih ali večjezičnih imen naselij na teh območjih, ki so nastali na podlagi uradnih dokumentov. Priprava takšnih imenikov tudi za zemljepisna imena zunaj Slovenije je pomembna naloga slovenskih jezikoslovcev in zemljepiscev, takšno gradivo pa je v pomoč strokovni in laični javnosti in primerna podlaga za standardizacijo obeh jezikovnih različic dvojezičnih imen, v našem primeru italijansko-slovenskih, nemško-slovenskih in madžarsko-slovenskih. V Sloveniji postopek standardizacije slovensko-italijanskih in slovensko-madžarskih zemljepisnih imen že poteka.

Danes Slovenci kot avtohtona narodna skupnost živijo v vseh štirih sosednjih državah in vse jim nudijo določeno stopnjo pravnega varstva, vendar pa se njegov obseg in udejanjanje med njimi razlikujeta. Pri vprašanju rabe zemljepisnih imen sta pomembna tudi zgodovinski in jezikovni vidiki. Do osamosvojitve Slovenije Slovenci na Hrvaškem niso imeli statusa manjšine, njihova poselitev je močno razpršena, zaradi jezikovne sorodnosti s Hrvati pa so močno asimilirani in v praksi svojih manjšinskih pravic skoraj ne udejanjajo, zato v prispevku slovenskih zemljepisnih imen na Hrvaškem ne obravnavamo. Treba je še opozoriti, da slovenske oblike imen nekaterih naselij, na primer Pulj za *Pulo*, Reka za *Rijeko*, Karlovec za *Karlovac* ali Sisek za *Sisak* nimajo statusa manjšinskih imen, saj niso slovenski endonimi, ampak so slovenski eksonimi (Perko in Kladnik 2019).

Obravnavamo torej imenoslovje v slovenskem zamejstvu v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, torej slovenske endonime, omejujemo pa se samo na ojkonime, predvsem imena naselij in deloma njihovih delov. Za vsako območje najprej predstavimo nekaj splošnih značilnosti, nato dosedanjo obravnavo sorodne tematike, na koncu pa na podlagi pravnih dokumentov dodajamo sezname poimenovanih naselij, ki so uradno dvojezična.

Deloma smo si pomagali s slovenskimi zbirkami in imeniki zemljepisnih imen, predstavljenimi v uvodnem poglavju, ki segajo tudi na območje slovenskih sosed, deloma pa z drugimi dokumenti in ostalim imenoslovnim gradivom, ki so nam ga pomagali zbirati naši konzularni predstavniki v Italiji in na Madžarskem ter nekateri drugi strokovnjaki s tega področja. Navedeni so v zahvali članka.

Slika 1: Območja avtohtone poselitve Slovencev v zamejstvu. ► str. 138

3 Slovenski ojkonomi v Italiji

Slovenci so v Italiji avtohtona narodna skupnost. Živijo v avtonomni deželi Furlaniji - Julijski krajini na Tržaškem, Goriškem in Videmskem. Na Videmskem (z izjemo Kanalske doline), torej v Benečiji in Reziji, so Slovenci del Italije postali leta 1866, na Goriškem, Tržaškem in Kanalski dolini pa po koncu prve svetovne vojne in tako je ostalo tudi po drugi svetovni vojni. Pravno varstvo Slovencev v Italiji zagotavlja 6. člen ustave iz leta 1948, Zakon o zaščiti jezikovnih manjšin v Italiji iz leta 1999, Zakon o zaščiti slovenske jezikovne manjšine v Italiji, tudi Zaščitni zakon za Slovence v Italiji iz leta 2001, in nekateri drugi zakonski akti (Slovenci v Italiji 2021). Ključen pri rabi slovenskih zemljepisnih imen je že omenjeni zakon iz leta 2001. V 10. členu z naslovom Javni napisi in toponimi navaja: »Z odlokom predsednika deželnega odbora in na osnovi predloga Odbora ter po mnenju pristojnih ustanov se na osnovi seznama, ki ga predvideva 4. člen, določijo občine in deli občin ter kraji in ustanove, v katerih je ob italijanskem predvidena raba slovenskega jezika na napisih javnih uradov, na uradnih papirjih in na splošno na vseh javnih napisih kot tudi na praporih. Ta določila se uveljavljajo tudi pri toponomastičnih napisih in pri cestnih oznakah ...« (Zaščitni zakon za ... 2001).

Zemljepisna imena na slovenskem etničnem ozemlju zdajšnje Italije je v več delih obravnaval Pavle Merkú (Merkú 2002), posvečal pa se je predvsem krajevnim imenom (na primer v delih Pisava in raba slovenskih krajevnih imen (Merkú 1970), Krajevno imenoslovje na Tržaškem (Merkú 1991)), mestoma pa tudi ostalim zemljepisnim imenom (Prispevek k mikrotoponomastiki tržaške okolice (Merkú 1992)). Vlado Klemše je preučeval krajevna, ledinska in vodna imena v Števerjanu (Klemše 1993), slovenska krajevna in ledinska imena v Furlaniji in Karniji (Klemše 1986), krajevna imena na Doberdobskem krasu (Klemše 2008), kjer je že prej raziskal tudi ledinska (Klemše 1988) in vodna imena (Klemše 2007). Številna spoznanja s področja krajevnih in drugih imen so zbrana tudi v dveh knjigah Krajevnega leksikona Slovencev v Italiji (Bufon in Kalc 1990; Rupel 1995).

PRIMOŽ PIPAN

Slika 2: Dvojezični napis v Italiji.

Uradno je torej določen seznam občin (skupaj 32), kjer se izvaja manjšinski zakon, v dveh občinah pa so v odredbi omenjena le posamezna naselja (Decreto ... 2007). Občine po pokrajinah navajamo v preglednici 1 (stolpec 2). Kljub nekaterim publiciranim delom, pa celostnega seznama uradnih krajevnih dvojezičnih imen v Italiji nismo uspeli najti. Najboljši približek je spletišče, na katerem so zbrani številni statistični podatki (Medmrežje 1). Znotraj tega sistema je mogoče najti tipizacijo naselij in občin, med drugim tudi glede na pripadnost manjšine. Seznam je sicer pomanjkljiv, saj navaja, da je s slovensko manjšino poseljenih 25 občin, v vsaki občini pa so navedena tudi naselja. Slovenskih imenskih različic za ta naselja v omenjenem seznamu večinoma ni navedenih. Poiskali smo jih v drugih virih in jih predstavljamo v preglednici 1. Ta seznam ne vsebuje številnih zaselkov, mestnih četrti in drugih delov naselij, poimenovanih s slovenskimi imeni (slika 2).

Preglednica 1: Seznam imen naselij v dvojezičnih občinah v Italiji (*slovenska imenska različica v razpoložljivih virih ni bila identificirana; **odredba o dvojezičnosti velja le za določena naselja znotraj občine, v seznamu pa so navedena vsa, ki jih omenja statistični portal; ***naselje znotraj občine, za katerega velja odredba o dvojezičnosti).

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
Provincia di Gorizia/ Goriška pokrajina	Cormons/ Krmin	Angoris	*
		Borgnano	Borjan
		Brazzano	Bračan
		Cormons	Krmin
		Giassico	Jasih
	Doberdò del Lago/ Doberdob	Devetachi	Devetaki
		Doberdo del Lago	Doberdob
		Jamiano	Jamlje
		Marcottini	Poljane
		Visintini	Vižintini
	Gorizia/ Gorica	Gorizia	Gorica
	Monfalcone/ Tržič	Archi	*
		Aris	Darež
		Crosera	*
		Lisert	*
		Marina Julia	*
		Marina Nova	*
		Monfalcone	Tržič
		Panzano	Pancan
		Pietrarossa	*
Rocca		*	
San Polo	*		
Schiavetti	*		

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
Provincia di Trieste/ Tržaška pokrajina	Ronchi dei Legionari/ Ronke	Cave di Selz	*
		Soleschiano	Soleščan
		Ronchi dei Legionari	Ronke
		Vermeigliano	Romjan
	San Floriano del Collio/ Števerjan	Bucucie	Bukovje
		Giasbana	Jazbine
		San Floriano del Collio	Števerjan
	Savogna d'Isonzo/ Sovodnje ob Soči	Gabria	Gabrje
		Peci	Peč
		Rupa	Rupa
		San Michele del Carso	Vrh
		Savogna d'Isonzo	Sovodnje
	Sagrado/ Zagraj	Peteano	Petovlje
		Poggio Terza Armata	Zdravščine
		Sagrado	Zagraj
		San Martino del Carso	Martinščina
	Duino-Aurisina/ Devin-Nabrežina	Aurisina	Nabrežina
		Ceroglie	Cerovlje
		Duino	Devin
		Malchina	Mavhinje
Medeazza		Medja vas	
Precenico		Prečnik	
Prepotto		Praprot	
San Giovanni di Duino		Štivan	
San Pelagio		Šempolaj	
Santa Croce		Križ	
Sistiana		Sesljan	
Slivia		Slivno	
Ternova Piccola		Trnovca	
Villaggio del Pescatore		Ribniško naselje	
Visogliano		Vižovlje	
Monrupino/ Repentabor		Ferneti	Fernetiči
	Rupingrande	Repen	
	Zolla	Col	

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
	Muggia/ Milje	Muggia	Milje
	San Dorligo della Valle/ Dolina	Bagnoli della Rosandra	Boljunec
		Bottazzo	Botač
		Caresana	Mačkolje
		Crociata di Prebenico	Prebeneg
		Domio	Domjo
		Draga Sant'Elia	Draga
		Francovez	Frankovec
		Grozzana	Gročana
		Lacotisce	Lakotišče
		Log - Mattonaia	Log - Krmenka
		Pesek	Pesek
		Prebenico	Prebeneg
		San Antonio in Bosco	Boršt
		San Dorligo della Valle	Dolina
		San Giuseppe della Chiusa	Ricmanje
		San Lorenzo	Jezero
	Sgonico/ Zgonik	Borgo Grotta Gigante	Briščiki
		Bristie	Brišče
		Campo Sacro	Božje Polje
		Colludrozza	Koludrovica
		Devincina	Devinščina
		Gabrovizza	Gabrovec
		Rupinpiccolo	Repnič
		Sagrado di Sgonico	Zagradec
		Sales	Salež
		Samatorza	Samatorca
		Sgonico	Zgonik
	Stazione Prosecco	Proseška postaja	
	Trieste/ Trst	Trieste	Trst
Provincia di Udine/ Videmska pokrajina	Attimis/	Attimis	Ahten
	Ahten	Forame	Malina
		Porzus	Porčinj
		Racchiuso	Rekluč
		Subit	Subid

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
	Cividale del Friuli/ Čedad	Cividale del Friuli	Čedad
		Fornalis	*
		Gagliano	*
		Purgessimo	*
		Sanguarzo	Šenčur
		Spessa	*
	Drenchia/ Dreka	Clabuzzaro	Brieg
		Crai	Kraj
		Cras	Kras
		Drenchia Inferiore	Dolenja Dreka
		Drenchia Superiore	Gorenja Dreka
		Lase	Laze
		Malinsche	Malinske
		Obenetto	Dubenije
		Obranche	Obranke
		Oznebrida	Ocnebardo
		Paciuch	Pačuh
		Peternel	Peternel
		Prapotnizza	Praponca
		San Volfango	Svet Štuoblanek
		Trinco	Trinko
		Trusgne	Trušnje
		Zavart	Zavart
		Zuodar	Cuoder
		Faedis/ Fojsda**	Campeglio
	Canebola***		Čanebola (Čenebola)
	Clap***		Podrata
Costalunga***	Vile		
Costapiana***	Ravan		
Gradischiutta***	Podvila		
Pedrosa***	Pedroža		
Raschiacco	Raščak		
Ronchis	*		
Valle***	Pod Cerkvo		

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
	Grimacco/ Grmek ali Garmak	Arbida	Arbida
		Brida Inferiore	Dolenje Bardo
		Brida Superiore	Gorenje Bardo
		Canalaz	Kanalac
		Clodig	Hlodič
		Costne	Hostne
		Dolina	Vodopivac
		Grimacco	Grmek ali Garmak
		Grimacco Inferiore	Mali Garmak
		Grimacco Superiore	Veliki Garmak
		Liessa	Liesa
		Lombai	Lombaj
		Plataz	Platac
		Podlach	Podlak
		Rucchin	Zaločilo
		Scale	Skale
		Seuza	Seucè
		Slapovicco	Slapovik
		Sverinaz	Zverinac
		Topolò	Topolove
Lusevera/ Bardo ali Brdo		Cesariis	Podbardo
		Micottis	Sedlišča
		Musi	Mužac
		Pers	Brég
		Pradielis	Ter
		Vedronza	Njivica
Malborghetto-Valbruna/ Naborjet-Ovčja vas		Villanova	Zavarh
		Bagni di Lusnizza	Lužnice
		Cucco	Kuk
		Malborghetto	Naborjet
		Santa Caterina	Šenkatrija
		Ugovizza	Ukve
Valbruna	Ovčja vas		

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
	Nimis/ Neme**	Cergneu***	Černjeja
		Monteprato	Karnica
		Nimis	Neme
		Ramandolo	*
		Torlano	*
		Vallemontana	*
		Prepotto/ Praprotno	Albana
Castelmonte	Stara Gora		
Cialla	Čela		
Craoretto	Kravorajda		
Oborza	Obuorča		
Podresca	Podarskije		
Erbezzo;	Arbeč		
Mersino	*		
Montefosca	Čarni Varh		
Pegliano	Ofijan		
Pulfero	Podbuniesac		
Rodda	*		
Spignon;	Varh		
Tarcetta	Tarčet		
Pulfero/ Podbonesec	Erbezzo	Arbeč	
	Mersino Alto	*	
	Mersino Basso	*	
	Montefosca	Čarni Varh	
	Pegliano	*	
	Pulfero	Podbonesec	
	Rodda Alta	*	
	Rodda Bassa	*	
	Spignon	Varh	
Tarcetta	Tarčet		
Resia/ Rezija	Gniva	Njiva	
	Oseacco	Osojani	
	Prato di Resia	Ravanca	
	San Giorgio	Bela	
	Stolvizza	Solbica	
	Uccea	Učja	

pokrajina	občina	naselje ali del naselja		
		italijansko ime	slovensko ime	
	San Leonardo/ Podutana, tudi Svet Lienart ali Šentlenart	Altana	Utana	
		Camugna	Kamunja	
		Cemur	Cemur	
		Cernizza	Carnica	
		Cisgne	Cišnje	
		Clastra	Hlastra	
		Cosizza	Kosca	
		Cravero	Kravar	
		Crostù	Hrastovije	
		Dolegna	Dolenjane	
		Grobbia	Grobje	
		Iainich	Jagnjed	
		Iesizza	Jesicje	
		Iessegna	Jesenje	
		Merso di Sopra	Gorenja Miersa	
		Merso di Sotto	Dolenja Miersa	
		Osgnetto	Ošnije	
		Ovizza	Ovica	
		Picig	Picic	
		Picon	Pikon	
		Podcravero	Podkravar	
		San Leonardo	Podutana	
		Postacco	Puostak	
		Precot	Prehod	
		Scrutto	Škrutove	
		Seuza	Seucè	
		Ussivizza	Ušiuca	
		Zabrida	Zabardo	
		Zamir	Zamier	
		San Pietro al Natisone/ Špeter Slovenov	Azzida	Ažla
			Clenia	Klenje
			Ponteacco	Petjag
San Pietro al Natisone	Špeter Slovenov			
Vernassino	Gorenj Barnas			
	Vernasso	Dolenj Barnas		

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
Savogna/ Sovodnje		Barza	Barca
		Blasin	Blažin
		Brizza di Sopra	Gorenje Barca
		Brizza di Sotto	Dolenje Barca
		Cepletischis	Čeplešišče
		Crisnaro	Kranjac
		Dus	Duš
		Fletta	Fleta
		Franz	Franci
		Gabrovizza	Gabruca
		Iellina	Jelina
		Ieronizza	Jeronišče
		Losaz	Ložac
		Masseris	Mašera
		Montemaggiore	Matajur
		Pechinie di Sopra	Gorenje Pečnije
		Pechinie di Sotto	Dolenje Pečnije
		Podar	Podorieh
		Polava	*
		Savogna	Sauodnja
		Stefenig	Stiefinči
		Stermizza	Starmica
		Tercimonte	Tarčmun
Stregna/ Srednje		Baiar	Bajar
		Cernetig	Černeče
		Clinaz	Klinac
		Cobilza	Kobilca
		Dughe	Duge
		Gnidovizza	Gnjiduca
		Melina	Malina
		Oblizza	Oblica
		Podgora	Podgora
		Polizza	Polica
		Ponte Clinaz	Klinški Malin
		Postregna	Podsriednje

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
		Presserie	Preserje
		Raune	Raune
		Saligoì	Šalguje
		Stregna	Sriednje
		Tribil Inferiore	Dolenji Tarbij
		Tribil Superiore	Gorenji Tarbij
		Urataca	*
		Varch	Varh
		Zamir	Zamir
	Taipana/ Tìpana	Cornappo	Karnahta
		Debellis	Debéleš
		Monteaperta	Viškorša
		Montemaggiore	Brezje
		Platischis	Plestišča
		Prossenico	Prosnid
	Tarvisio/ Trbiž	Camporosso	Zabnice
		Cave del Predil	Rabelj
		Coccau	Kokova
		Fusine	Bela Peč/Fužine
		Tarviso	Trbiž
	Torreano/ Tavorjana	Canalutto	Skrile
		Costa	Podgrad
		Laurini	Brajda
		Masarolis	Mažerole
		Montina	*
		Prestento	Prestint
		Reant	Derjan
		Ronchis	Ronke
		Tamoris	Tamore
		Togliano	Toljan

Razlika med spletnim seznamom (Medmrežje 1) in seznamom občin v Odredbi (Decreto ... 2007) sta občini Dolenje v Brdih (*Dolegna del Collio*) v Goriški pokrajini in Kluže (*Chiusaforte*) v Videmski pokrajini. Dvojezična imena naselij v omenjenih občinah navajamo v preglednici 2.

Poleg omenjene razlike med seznamoma je smiselno omeniti tudi nejasno opredelitev pojma naselje ter nekatere pojme, kot sta *frazioni* in *località*. Iz seznama (preglednica 1) je torej razvidno,

Preglednica 2: Seznam dvojezičnih imen naselij v občinah Dolenje v Brdih in Kluže (*slovenska imenska različica v razpoložljivih virih ni bila identificirana).

pokrajina	občina	naselje ali del naselja	
		italijansko ime	slovensko ime
Provincia di Gorizia/ Goriška pokrajina	Dolegna del Collio/ Dolenje v Brdih	Dolegna del Collio	Dolenje
		Lonzano	Lože
		Mernico	Mirnik
		Restoccina	Raztočno
		Ruttars	Rutarji
		Scriò	Škrljevo
		Trussio	*
		Vencò	Jenkovo
Provincia di Udine/ Videmska pokrajina	Dolegna del Collio/ Dolenje v Brdih	Chiusaforte	Kluže
		Piani di Là	*
		Raccolana	Reklanica
		Roveredo	*
		Saletto	Salet

znotraj katerih italijanskih občin in naselij je zakonsko določena raba dvojezičnih imen, težava pa je, ker ta imena niso nikjer uradno zapisana, v nekaterih primerih pa slovenskih imen morda sploh ni.

4 Slovenski ojkonomi v Avstriji

V času Avstro-Ogrske je imela slovenščina na Koroškem status deželnega jezika, zato so bili v južnem delu dežele tudi javni napisi dvojezični (Vouk 2019). Leta 1920 je zunaj meja matičnega naroda ostalo tudi ozemlje na severu slovenskega etničnega prostora, v Republiki Avstriji. Ob tem so bili dvojezični napisi odstranjeni (Vouk 2019). Z imenoslovjem tega prostora se dolgo ni nihče sistematično ukvarjal. Izstopajo raziskave ledinskih in hišnih imen, ki jih je v preteklosti opravil Bertrand Kotnik, zdaj pa je na tem področju najbolj aktivna Martina Piko-Rustia (na primer Piko-Rustia 2010; 2013). Temeljni prispevek o slovenskih zemljepisnih imenih na avstrijskem Koroškem je pripravil Pavel Zdovc (1983), nekoliko obširnejšo razpravo, ki obravnava tudi slovenska zemljepisna imena na Koroškem (Koroška – slovenska in nemška imena) pa jezikoslovec Heinz Dieter Pohl (2000).

Pravno podlago za uradno rabo slovenskih krajevnih imen v Avstriji zagotavlja Avstrijska državna pogodba iz leta 1955, ki ima ustavnopravni značaj. 3. odstavek 7. člena z naslovom *Pravice slovenske in hrvaške manjšine* pravi: »V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovenščini ali hrvaščini kot v nemščini...«. Dejstvo pa je, da 7. člen Avstrijske državne pogodbe Avstrija ni dosledno izpolnila, kar ostaja eden izmed mednarodnopravnih problemov med državama (Škrk in Bohte 1997). Simbol

neizpolnjevanja tega člena se kaže predvsem v tablah, ki označujejo imena posameznih naselij in bi skladno z Avstrijsko državno pogodbo morala biti zapisana v obeh jezikih. Spor okoli tega se je začel leta 1970, ob 50-letnici koroškega plebiscita, ko so Slovenci od avstrijske vlade zahtevali dosledno izpolnjevanje mednarodne pogodbe. Temu so ostro nasprotovali skrajni nacionalisti. Spor se je stopnjeval do te mere, da so predstavniki slovenske manjšine na nekatere krajevne table s spreji dopisali slovenska imena, nacionalisti pa so se znesli nad partizanskimi spomeniki. Leta 1971 je vlada kanclerja Bruna Kreiskyja sklenila, da bo postavila dvojezične table v vseh naseljih, kjer na podlagi ljudskega štetja iz leta 1961 delež Slovencev dosega vsaj 20 % prebivalstva. To je pomenilo 205 krajev v 36 občinah. Prve table so bile postavljene 20. in 21. septembra 1972 in že prvo noč so bile nekatere uničene. Sledile so tudi grožnje z bombnimi napadi na deželno vlado in podobno. V avstrijskih medijih je spor dobil ime *Ortstafelsturm*, kar bi v prostem prevodu pomenilo 'vihar glede krajevnih tabel' (Korschil in Simmler 2005). Dejstvo je, da se omenjeni člen v popolnosti ni udeležil do današnjih dni. Od leta 1972 dalje se spori glede dvojezičnih tabel vsake toliko časa stopnjujejo, pogosto odvisno od politične orientacije koroških deželnih glavarjev.

Do pomembnejšega premika je prišlo leta 2011, ko so predstavniki avstrijske zvezne vlade, deželne vlade avstrijske Koroške in treh organizacij koroških Slovencev v Celovcu dosegli dogovor o postavitvi dvojezičnih krajevnih napisov v 164 krajih na avstrijskem Koroškem.

Preglednica 3: Seznam 164 imen naselij z dvojezičnimi tablam v Avstriji.

okrožje	občina	naselje		
		nemško ime	slovensko ime	
Hermagor/	Hermagor-Presegger See/	Dellach	Dole	
Šmohor	Šmohor Prešeško jezero	Potschach	Potoče	
Klagenfurt Land/	Ebenthal/	Kossiach	Kozje	
Celovec podeželje	Žrelec	Kreuth	Rute	
		Lipitzach	Lipice	
		Radsberg	Radiše	
		Schwarz	Dvorec	
		Tutzach	Tuce	
		Werouzach	Verovce	
		Feistritz im Rosental/	Hundsdorf	Psinja ves
		Bistrica v Rožu	St. Johann im Rosental	Šentjanž v Rožu
		Ferlach/	Bodental	Poden
		Borovlje	Loibltal	Brodi
			Strugarjach	Strugarje
			Tratten	Trata
			Waidisch	Bajdiše
Windisch Bleiberg	Slovenji Plajberg			
Köttmannsdorf/	Neusass	Vesava		
Kotmara vas	Plöschenberg	Plešivec		

okrožje	občina	naselje			
		nemško ime	slovensko ime		
	Ludmannsdorf/ Bilčovs	Bach	Potok		
		Edling	Kajzaze		
		Fellersdorf	Bilnjovs		
		Franzendorf	Branča vas		
		Grosskleinberg	Mala gora		
		Ludmannsdorf	Bilčovs		
		Lukowitz	Koviče		
		Moschenitzen	Moščenica		
		Muschkau	Muškava		
		Niederdörfel	Spodnja vesca		
		Oberdörfel	Zgornja vesca		
		Pugrad	Podgrad		
		Rupertiberg	Na Gori		
		Selkach	Želuče		
		Strein	Stranje		
		Wellersdorf	Velinja vas		
		Zedras	Sodraževa		
			Schiefling am See/ Škofiče	Techelweg	Holbiče
				St. Margarethen im Rosental/ Šmarjeta v Rožu	Treblje
			Zell/ Sele	Zell-Freibach	Sele-Borovnica
Zell-Homölich	Sele-Homeliše				
Zell-Koschuta	Sele-Košuta				
Zell-Mitterwinkel	Sele-Srednji Kot				
Zell-Oberwinkel	Sele-Zvrhnji Kot				
Zell-Pfarre	Sele-Fara				
Zell-Schaida	Sele-Šajda				
Villach Land/ Beljak podeželje	Arnoldstein/ Podklošter			Hart	Ločilo
	Finkenstein/ Bekštanj	Goritschach	Goriče		
		Oberferlach	Zgornje Borovlje		
		Petschnitzen	Pečnica		
		Sigmontitsch	Zmotiče		
		Susalitsch	Žužalče		
		Unterferlach	Spodnje Borovlje		
		Untergreuth	Spodnje Rute		

okrožje	občina	naselje	
		nemško ime	slovensko ime
	Hohenthurn/ Straja vas	Achomitz	Zahomec
	Rosegg/ Rožek	Frög Raun	Breg Ravne
	St. Jakob im Rosental/ Šentjakob v Rožu	Friessnitz Greuth Kanin Lessach Maria Elend Mühlbach Srajach St. Jakob im Rosental St. Peter Tösching	Breznica Rute Hodnina Leše Podgorje Reka Sreje Šentjakob v Rožu Šentpeter Tešinja
	Velden am Wörthersee/ Vrba ob Vrbskem jezeru	Pulpitsch Treffen	Polpače Trebinja
Völkermarkt/ Velikovec	Bleiburg/ Pliberk	Aich Bleiburg Dobrowa Draurain Ebersdorf Einerdorf Kömmel Kömmlgupf Loibach Moos Replach Rinkenberg Rinkolach Ruttach Schilterndorf St. Georgen St. Margarethen Wiederndorf Woroujach	Dob Pliberk Dobrova Breg Drveša vas Nonča vas Komelj Vrh Libuče Blato Replje Vogrče Rinkole Rute Cirkovce Šentjur Šmarjeta Vidra vas Borovje

okrožje	občina	naselje	
		nemško ime	slovensko ime
	Eberndorf/ Dobrla vas	Buchbrunn	Bukovje
		Eberndorf	Dobrla vas
		Edling	Kazaze
		Gablern	Lovanke
		Gösselsdorf	Goselna ves
		Hof	Dvor
		Mökriach	Mokrije
	Eisenkappel-Vellach/ Železna Kapla-Bela	Bad Eisenkappel	Železna Kapla
		Blasnitzen	Plaznica
		Ebriach	Obirsko
		Koprein-Petzen	Pod Peco
		Koprein-Sonnseite	Koprivna
		Leppen	Lepena
		Lobnig	Lobnik
		Rechberg	Reberca
		Remschenig	Remšenič
		Trögern	Korte
		Unterort j	Podkra
		Vellach	Bela
		Weissenbach	Bela
		Zauchen	Suha
Feistritz ob Bleiburg/ Bistrica nad Pliberkom	Dolinischtschach	Dolinčiče	
	Feistritz ob Bleiburg	Bistrica nad Pliberkom	
	Gonowitz	Konoveče	
	Hinterlibitsch	Suha	
	Hof	Dvor	
	Lettenstätten	Letina	
	Penk	Ponikva	
	Pirkdorf	Breška vas	
	Ruttach-Schmelz	Rute	
	St. Michael ob Bleiburg	Šmihel nad Pliberkom	
	Tscherberg	Črgoviče	
	Unterlibitsch	Podlibič	
	Unterort	Podkraj	
	Winkel	Kot	

okrožje	občina	naselje	
		nemško ime	slovensko ime
	Gallizien/ Galicija	Drabunaschach	Drabunaže
		Enzelsdorf	Encelna vas
		Freibach	Borovnica
	Globasnitz/ Klobasnica	Globasnitz	Globasnica
		Jaunstein	Podjuna
		Kleindorf	Mala vas
		Podrain	Podroje
		Slovenjach	Slovenje
		St. Stefan	Šteben
		Traundorf	Strpna vas
		Tschepitschach	Čepiče
		Unterbergen	Podgora
		Wackendorf	Večna vas
		Neuhaus/ Suha	Graditschach
Hart	Breg		
Heiligenstadt	Sveto mesto		
Kogelnikberg	Kogelska Gora		
Oberdorf	Gornja vas		
Schwabegg	Žvabek		
Unterdorf	Dolnja vas		
Sittersdorf/ Žitara vas	Goritschach	Goriče	
	Kleinzapfen	Malčape	
	Kristendorf	Kršna vas	
	Müllnern	Mlinče	
	Obernarrach	Zgornje Vinare	
	Pogerschitzen	Pogerče	
	Rückersdorf	Rikarja vas	
	Sagerberg	Zagorje	
	Sittersdorf	Žitara vas	
	Sonegg	Ženek	
St. Kanzian/ Škocjan	Tichoja	Tihoja	
	Grabelsdorf	Grabalja vas	
	Horzach I	Horce I	
	Horzach II	Horce II	
		Lauchenholz	Gluhi les

okrožje	občina	naselje	
		nemško ime	slovensko ime
		Mökriach	Mokrije
		Nageltschach	Nagelče
		Obersammelsdorf	Žamanje
		St. Primus	Šentprimož
		St. Veit im Jauntal	Šentvid v Podjuni
		Unternarrach	Spodnje Vinare
		Vesielach	Vesele

Po preteku desetih let od dogovorjenega kompromisnega predloga je postavljenih 171 dvojezičnih tabel. Torej 7 več od dogovorjenih, kar spada v kvoto tako imenovane lastne iniciative, kar pomeni, da lahko občine dvojezične napise postavijo tudi v tistih krajih, ki sicer niso eksplicitno omenjeni v dogovoru iz leta 2011, če se tako odloči večina občinskih svetnic in svetnikov ter občinskih svet o tem sprejme ustrezen sklep.

Oktobra 2021 so postavili dvojezična napisa še za naselji Sveče in Mače v občini Bistrica v Rožu (Kraja ... 2021), leta 2022 pa še 12 napisov v občini Šentjakob v Rožu, kjer so tako vsa naselja znotraj občine označena z dvojezičnimi krajevnimi napisi (Trampusch 2022).

Odvetnik Rudi Vouk, vnet zagovornih pravic slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem, pa ocenjuje, da bi morale biti skladno z ustavno odločbo iz leta 2001 označenih okrog 350 krajev. Kljub pregovorno

MARTINA PIKO RUSTJA

Slika 3: Na smerokazu je slovensko ime Pliberk za Bleiburg prelepljeno, ker smerokaz ne stoji na območju dvojezičnega naselja.

ALJOŠA VRHOVNIK (RTV SLO)

Slika 4: V eni od mazaških akcij poškodovana tabla za mesto Bleiburg/Pliberk.

zglede na pravnem sistemu v Republiki Avstriji so manjšinska vprašanja še vedno deloma zapostavljena. Zanimivi so tudi nekateri pravni in drugi manevri, da v nekaterih primerih ne bi prišlo do postavitve dvojezičnih napisov. Tako je zanimiva razlaga glede smerokazov (Vouk 2019), na podlagi katere je dvojezični smerokaz lahko postavljen le v dvojezičnem kraju, ki kaže v drug dvojezični kraj, sicer ne (slika 3).

V krajih, kjer biva manj kot 31 prebivalcev, postavitve ni mogoča zaradi varstva osebnih podatkov. V občini Pliberk so to odpravili s sklepom občinskega sveta in table namestili. Prav tako so dvojezični napisi uveljavljeni le za naselja, ne pa tudi druga zemljepisna imena. V nekaterih primerih je prišlo tudi do premikanja tabel, da bi se pravni postopki zavlekli ali pa bi jih razveljavili (Vouk 2019). Prav tako se še vedno pojavljajo tako imenovane mazaške akcije, v katerih prihaja do uničevanja krajevskih tabel. Ena zadnjih se je zgodila januarja 2021 (slika 4).

5 Slovenski ojkonomi na Madžarskem

Območje, kjer danes živijo porabski Slovenci, je bilo del Slovenske krajine (v madžarščini pred 20. stoletjem Tótság, pozneje Véndvidék) ali Prekmurja, ki je bilo v Avstro-Ogrski del ogrskega kraljestva. Z mirovno pogodbo med antantnimi silami in njihovimi zaveznicami na eni, ter Madžarsko na drugi strani, ki je bila podpisana 4. junija 1920 v palači Grand Trianon v Versaju pri Parizu (trianonska mirovna pogodba), je večji del Slovenske krajine (Prekmurja) pripadel Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, le tedaj deset slovenskih naselij v okolici Monoštra pa je ostalo na Madžarskem (Mukič in Kozar 1982).

Slovensko Porabje na Madžarskem je najmanjše slovensko etnično ozemlje, ki je ostalo zunaj državnih meja. Danes je tam sedem samostojnih naselij, poimenovanih s slovenskimi in madžarskimi imeni (nekatera tudi z nemškimi imeni). Pokrajinski imeni Porabje in Slovensko Porabje sta nastali po prvi oziroma drugi svetovni vojni in izhajata iz matične Slovenije (Kozar 2002). Imeni izhajata iz imena reke Rabe (madžarsko *Rába*, nemško *Raab*) in označujeta (s Slovenci poseljeno) pokrajino ob reki Rabi.

MATJAŽ GERŠIČ

Slika 5: Trojezični krajevni napis v Porabju.

Zemljepisna imena v Porabju so deloma enojezična, deloma pa dvojezična ali celo trojezična (slika 5). Slovenskih je več kot polovica. Za Porabje so značilna tudi hišna imena, nastala iz priimkov in na podlagi osebnih imen. V njih se zrcali socialni status prednikov ali njihova narodnost, opozarjajo pa na različne poklice. Na mikrotoponimski ravni je zanimivo tudi poimenovanje manjših skupin hiš (*krošeu*), ki pa je le redkokje ohranjeno. Večina skupin hiš je poimenovana po prvem lastniku posestva (Kozar 2002). Slovensko imenoslovje v Porabju raziskujeta predvsem Marija Kozar Mukič in Franček Mukič (na primer Mukič in Kozar 1982; Kozar-Mukič 1988; Kozar 2002).

Slovenska narodna skupnost je ena od trinajstih priznanih narodnih skupnosti na Madžarskem. Pravno varstvo jim zagotavlja ustava, v katero je bilo določilo o varstvu manjšin vključeno ob spremembi leta 1974, ohranilo pa se je tudi po spremembah ustave leta 1990 (Slovenci na Madžarskem 2021). Slovenija in Madžarska sta leta 1992 podpisali Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji. V 4. členu sta se državi zavezali, da bosta na območjih, kjer živita avtohtoni manjšini, zagotavljali enakopravno uporabo obeh jezikov (Zakon o ratifikaciji ... 1993). Uporaba narodnostnih krajevnih imen pa je določena v 6. členu Narodnostnega zakona iz leta 2011 (Törvény ... 2011). Istega leta je Madžarska sprejela novo ustavo, ki pa ne vključuje več manjšin, ampak narodnosti. V prejšnji ustavi je bil poseben člen, ki je govoril o zaščiti manjšin. V novi ustavi pa so manjšine omenjene posredno, v preambuli, kjer se jih priznava za del države in politične skupnosti. Člen o jeziku pa določa, da država štiti madžarski jezik, spoštuje pa tudi ostale jezike (Slovenci na Madžarskem 2021). Leta 2007 je bila skladno z Vlado uredbo o določitvi in evidenci uradnih zemljepisnih imen ustanovljena Komisija za zemljepisna imena (Korm. rendelet ... 2007). Manjšinska imena so bila na Madžarskem sprva zapisana le na zemljevidih in v imenikih, od leta 1979 pa so tudi na cestnih tablah, kar pa jim še ne daje statusa uradnih imen. Edini seznam večjezičnih krajevnih imen na Madžarskem je seznam madžarskega statističnega urada, ki je bil prvič objavljen leta 1995, dostopen pa je tudi na njegovih spletnih straneh (Medmrežje 2; Sasi 2019).

Preglednica 4: Seznam uradnih dvojezičnih krajevnih imen na Madžarskem.

okrožje	občina	naselje	
		madžarsko ime	slovensko ime
Vas megye/ Železna županija	Szentgotthárd/	Orfalu	Andovci
	Monošter	Alsószölnök	Dolnji Senik
		Felsőszölnök	Gornji Senik
		Szentgotthárd	Monošter
		Szakonyfalu	Sakalovci
		Apátistvánfalva	Števanovci
		Kétvölgy	Verica-Ritkarovci

V preteklosti je slovenska imena imelo več naselij, kot jih izkazuje veljavni seznam imen. Do leta 1983 je bilo samostojno naselje tudi Slovenska ves (madžarsko *Rábatótfalu*, nemško *Windischdorf*), ki je bilo tedaj pripojeno Monoštru. Ostala naselja, ki so v preteklosti imela slovenska imena, so bila še Čretnik (madžarsko *Csörötnek*), Farkašovci (madžarsko *Farkasa*), Kradanovci (madžarsko *Kondorfa*), Žormot (madžarsko *Rábagyarmat*), Trošče (madžarsko *Rábakethely*), Renik (madžarsko *Rönök*), Sola (madžarsko *Szalaő*), Otkovci (madžarsko *Újbalázsfalva*) in Žida (madžarsko *Zsida*). Tako kot Slovenska ves so tudi nekdanja samostojna naselja Farkašovci, Trošče in Žida danes del Monoštra, naselje Otkovci pa so pripojili Števanovcem. Nekatera pa so bila popolnoma asimilirana in se je sled za slovenstvom v njih izgubila. Zanimivo je tudi dejstvo, da so bila nekatera madžarska imena omenjenih naselij spremenjena na začetku 20. stoletja. Nekaterim je bilo dodano levo določilo Rába (na primer *Rábakethely*, *Rábatótfalu* in *Rábagyarmat*). Prvotno madžarsko ime naselja Števanovci je bilo *Istvánfalva* (Štefanova vas), Otkovcev pa *Börgölin*. Ime *Kétvölgy* v pomenu »dve dolini« je nastalo leta 1951, ko sta bili naselji *Permise* in *Ritkaróc* (uradno tudi *Ritkaháza*) združeni (Mikesy 2021).

6 Sklep

Raba slovenskih endonimov v dvojezičnih imenih je torej v Italiji, Avstriji in na Madžarskem na deklarativni ravni pravno zaščitena in urejena. Vsem trem državam je skupno, da še v nobeni njeno standardizacijsko telo ni izdalo uradnega imenika dvojezičnih imen, skladnega s priporočili Organizacije združenih narodov, in končalo postopka standardizacije dvojezičnih imen, razlikujejo pa se po dejanskem uveljavljanju pravic na tem področju.

V Italiji zakonodaja zagotavlja pravico dvojezičnih napisov za 295 naselij oziroma zaselkov. Ker so v zakonodaji omenjene le občine, naselja znotraj občin pa le izjemoma, smo posamezna naselja znotraj občin identificirali na podlagi zelo različnih virov, žal pa v njih nismo našli slovenskih imen za vsa italijanska imena. Sporov glede pravic uporabe dvojezičnih krajevnih imen v zadnjih letih nismo zasledili.

V Avstriji, kjer je bila tematika dvojezičnih napisov doslej zagotovo najbolj odmevna med vsemi tremi sosednjimi državami in so predstavniki manjšine, kljub mednarodnopravno zavezujoči pogodbi za ohranjanje dvojezičnosti, za uveljavljanje slednje vložili največje napore, je trenutno z ustreznimi dvojezičnimi napisi označenih 185 naselij na Koroškem. Da je tematika občasno še vedno predmet političnih napetosti, kažejo poškodovane table s krajevnimi napisi, je pa teh napetosti v zadnjih letih bistveno manj kot v preteklosti.

Najmanj dvojezičnih imen je na Madžarskem. Čeprav manjšinska imena še nimajo statusa uradnih imen (Sasi 2019), so vsa označena z večjezičnimi krajevnimi tablamami. Označbe pa niso enotne: ob vstopu v naselje je ponekod dvojezični napis, ponekod celo večjezični, ob izhodu iz naselja pa je tabla le v madžarskem jeziku. Pri obcestnih tablah bi bilo smiselno zagotoviti oblikovno poenotenje tako ob vstopu v naselje kot na izhodu iz njega. Oblikovna in številčna neenotnost krajevnih tabel z imeni v manjšinskih jezikih namreč lahko daje vtis poudarjanja manjvrednosti jezika manjšine. Tudi na Madžarskem pa sporov glede dvojezičnih napisov v virih in literaturi nismo zaznali.

Naša raziskava slovenskih endonimov v zamejstvu kaže, da se je pravno varstvo rabe dvojezičnih imen naselij v sosednjih državah Italiji, Avstriji in na Madžarskem v zadnjih dveh desetletjih izboljšalo, trenutno število naselij, ki so ali bi lahko bila označena z dvojezičnimi napisi, pa je v vseh treh državah skupaj 487.

Imena naselij sicer še niso standardizirana, imajo pa določeno stopnjo uradnosti, kar je ena od stopenj v postopku njihove standardizacije. Vse ostale vrste slovenskih endonimov v sosednjih državah Slovenije, na primer oronimi in hidronimi, pa so še na začetni, nulti stopnji standardizacije.

Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije skuša to izboljšati, zato pogloblja sodelovanje s standardizacijskimi telesi in imenoslovnimi strokovnjaki Avstrije, Madžarske in Hrvaške, le z Italijo je za zdaj tega sodelovanja zelo malo.

Zahvala: Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa Geografija Slovenije (P6-0101), ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, raziskovalnega projekta Mikrotoponimi v Porabju (V6-2110), ki ga sofinancirata Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, ter raziskovalnega projekta Standardizacija hidronimov v Registru zemljepisnih imen (V6-2108), ki ga sofinancirata Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Geodetska uprava Republike Slovenije Ministrstva za okolje in prostor. Avtorja se za posredovana gradiva zahvaljujeva tudi mag. Martini Piko-Rustia s Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik iz Celovca, dr. Gáborju Mikesyju z Lechner Tudásközpont v Budimpešti, Lauri Sgubin iz Centralnega urada za slovenski jezik v Trstu ter Brigitti Šooš z Generalnega konzulata Republike Slovenije v Monoštru in Petru Golobu, konzulu z Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu.

7 Viri in literatura

- Bufon, M., Kalc, A. (ur.) 1990: Krajevni leksikon Slovencev v Italiji: topografski, zemljepisni, zgodovinski, kulturni, gospodarski in turistični podatki o krajih v Italiji, ki jih naseljujejo Slovenci, Knjiga 1: Tržaška pokrajina. Trst.
- Decreto del presidente della repubblica 12 settembre 2007. Medmrežje: https://www.gazzettaufficiale.it/atto/serie_generale/caricaDettaglioAtto/originario?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2007-11-27&atto.codiceRedazionale=007A9946&elenco30giorni=false (12. 8. 2022).
- Furlan, M., Gložančev, A., Kladnik, D., Perko, D., Šivic-Dular, A. 2008: Imenik zemljepisnih imen Državne pregledne karte Republike Slovenije v merilu 1 : 250.000. Državna pregledna karta Republike Slovenije 1 : 250.000: standardizirana slovenska zemljepisna imena. Ljubljana.
- Gabrovec, M., Perko, D. 1996: Seznam predlogov novih uradnih imen za sporna uradna imena naselij v Sloveniji. Elaborat, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Gabrovec, M., Perko, D. 1997: Imenik uradnih imen naselij v Sloveniji. Elaborat, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Ljubljana.
- Kladnik, D., Ciglič, R., Hrvatini, M., Perko, D., Repolusk, P., Volk, M. 2013: Slovenski eksonimi. Geografija Slovenije 24. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789612546021>
- Kladnik, D., Geršič, M. 2014: A gazetteer of Slovenian exonyms. The Quest for Definitions, Proceedings of the 14th UNGEGN Working Group on Exonyms Meeting. Hamburg.

- Kladnik, D., Geršič, M., Perko, D. 2020: Slovenian geographical names. *Acta geographica Slovenica* 61-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS.9394>
- Kladnik, D., Perko, D. 2007: Problematična imena držav v slovenskem jeziku. *Geografski vestnik* 79-2.
- Kladnik, D., Perko, D. 2013: Slovenska imena držav. *Geografija Slovenije* 25. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789612546052>
- Kladnik, D., Perko, D. 2015a: Družbena občutljivost standardizacije imen držav na primeru Južne Afrike in Moldavije. *Pravopisna razpotja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana. DOI: https://doi.org/10.3986/9789610504429_20
- Kladnik, D., Perko, D. 2015b: Problematika poimenovanja držav in odvisnih ozemelj. *Pravopisna razpotja: razprave o pravopisnih vprašanjih*. Ljubljana. DOI: https://doi.org/10.3986/9789610504429_19
- Klemše, V. 1986: Slovenska krajevna in ledinska imena v Furlaniji in Karniji iz seznama v slovarju *Il Nuovo Pirone*. Trst.
- Klemše, V. 1988: Ledinska imena na Doberdobskem krasu. *Doberdob včeraj in danes*. Doberdob.
- Klemše, V. 1993: Krajevna, ledinska in vodna imena v Števerjanu. Gorica.
- Klemše, V. 2007: Vodna imena na Doberdobskem krasu. *Merkujev zbornik*. Ljubljana.
- Klemše, V. 2008: Krajevna imena in priimki na Doberdobskem krasu. *Doberdob, Sovodnje*.
- Korm. rendelet a magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és nyilvántartásáról 303/2007 (XI. 14.), 2007. *Medmrežje*: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700303.kor> (2. 3. 2021).
- Korschil, T., Simmler, E. 2005: Artikel 7 – Unser Recht! = Pravica Naša! Člen 7. Dokumentarni film. Dunaj.
- Kozar, M. 2002: Slovensko imenoslovje v Porabju. *Jezikoslovni zapiski* 8-2.
- Kozar-Mukič, M. 1988: Gornji Senik. Szombathely, Ljubljana.
- Kraja Mače in Sveče na avstrijskem Koroškem dobila dvojezične napise, 2021. *Medmrežje*: <https://www.sta.si/2960258/kraja-mace-in-svece-na-avstrijskem-koroskem-dobila-dvojezicne-napise> (12. 8. 2022).
- Medmrežje* 1: <http://www.comuni-italiani.it> (12. 8. 2022).
- Medmrežje* 2: http://www.ksh.hu/apps/hntr.nemzetisegi?p_lang=EN (12. 8. 2022).
- Merkú, P. 1970: Pisava in raba slovenskih krajevnih imen. *Jezik in slovstvo* 16-3.
- Merkú, P. 1991: Krajevno imenoslovje na Tržaškem. *Zgodovinski časopis* 45-4.
- Merkú, P. 1992: Prispevek k mikrotoponomastiki tržaške okolice. *Slavistična revija* 40-1.
- Merkú, P. 2002: Slovensko imenoslovje v Italiji. *Jezikoslovni zapiski* 8-2.
- Mikesy, G. 2021: Osebni vir. Budimpešta.
- Mukič, F., Kozar, M. 1982: Slovensko Porabje. Celje.
- Perko, D. 2001: Zgoščeni imenik zemljepisnih imen Slovenije. Zbirki državnih imenikov zemljepisnih imen Združenih narodov: Slovenija. Ljubljana.
- Perko, D. 2022: Standardizirana zemljepisna imena v slovenskem jeziku. *Pravopis na zrnu graha*. Ljubljana.
- Perko, D., Geršič, M. 2021: Sporna imena naselij v Sloveniji. *Georitem* 32. Ljubljana. DOI: <https://doi.org/10.3986/9789610505365>
- Perko, D., Geršič, M., Zorn, M. 2023: Standardization of geographical names on land and sea in Slovenia. *Place Naming, Identities and Geography: Critical Perspectives in a Globalizing and Standardizing World*. Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-21510-0_9
- Perko, D., Jordan, P., Komac, B. 2017: Exonyms and other geographical names. *Acta geographica Slovenica* 57-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS.4891>
- Perko, D., Kladnik, D. 2017: Slovenian exonyms in North America. *Acta geographica Slovenica* 57-1. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS.4777>
- Perko, D., Kladnik, D. 2019: Slovenski eksonimi v sosedstvu Slovenije. *Geografski vestnik* 91-2. DOI: <https://doi.org/10.3986/GV91208>
- Perko, D., Tičar, J., Geršič, M. 2022: Standardizacija hidronimov v Sloveniji in geografski informacijski sistemi. *Preteklost in prihodnost, GIS v Sloveniji* 16. Ljubljana. DOI: https://doi.org/10.3986/9789610506683_27

- Piko-Rustia, M. 2010: Slovenska ledinska in hišna imena sprejeta v Unescov seznam nesovne dediščine v Avstriji. Glasnik SED 50, 1-2.
- Piko-Rustia, M. 2013: Slovenska ledinska in hišna imena na Koroškem na Unescovem seznamu. Koledar za leto 2013. Gorica.
- Pohl, H. D. 2000: Kärnten - deutsche und slowenische Namen: Bemerkungen zu einem neuen zweisprachigen Ortsverzeichnis. Klagenfurt.
- Raper, P. E. 1996: United Nations Documents on Geographical Names. Pretoria.
- Rupel, A. (ur.) 1995: Krajevni leksikon Slovencev v Italiji: topografski, zemljepisni, zgodovinski, kulturni, gospodarski in turistični podatki o krajih v Italiji, ki jih naseljujejo Slovenci ali sodijo v isto upravno enoto, Knjiga 2: Goriška pokrajina. Trst.
- Sasi, A. 2019: A nemzetiségi helységnevek hivatalos használat Magyarországon. Geodézia és Kartográfia 71-4. DOI: <https://doi.org/10.30921/GK.71.2019.4.4>
- Slovinci na Madžarskem, 2021. Medmrežje: <https://www.gov.si teme/slovinci-na-madzarskem/> (26. 2. 2021).
- Slovinci v Italiji, 2021. Medmrežje: <https://www.gov.si teme/slovinci-v-italiji/> (26. 2. 2021).
- Škrk, M., Bohte, B. 1997: Pomen Avstrijske državne pogodbe za Slovenijo in mednarodnopravni vidiki njenega nasledstva. Pravniki 52, 11-12.
- Törvény a nemzetiségek jogairól, 2011. Medmrežje: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100179.tv> (2. 3. 2021).
- Trampusch, S. 2022: V Šentjakobu so postavili manjkajoče dvojezične napise: Brez pritiska in akcij, ki grejo pod kožo, ne bi dobili tabel. Novice. Medmrežje: <https://www.novice.at/politika/v-sentjako-bu-so-postavili-manjkajoce-dvojezicne-napise-brez-pritiska-in-akcij-ki-grejo-pod-kozo-ne-bi-dobili-tabel/> (12. 8. 2022).
- Vouk, R. 2019: Grenak uspeh. Medmrežje: https://www.gvs3.at/images/uploads/SLO_grenakuspeh.pdf (12. 8. 2022).
- Zakon o ratifikaciji sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji. Uradni list Republike Slovenije 23/1993. Ljubljana.
- Zaščitni zakon za Slovence v Italiji, 2001. Medmrežje: <https://images.24ur.com/media/document/62283037.pdf?v=d41d> (26. 2. 2021).
- Zdovc, P. 1983: Ko Zila noj Drava nazaj potačè: nekaj o imenih naših pokrajin na Koroškem. Mladje 50.

8 Summary: Slovenian endonyms in bilingual geographical names in Italy, Austria and Hungary

(translated by Drago Perko)

The issue of minority languages or bilingualism is often a complex political issue that can affect the lives of ordinary people as well as relations between individual countries. The United Nations is aware of this, and it has entrusted the resolution of issues in the use of bilingual geographical names to its working body, the United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN). Already at its second conference in 1972 in London, UNGEGN adopted Resolution II/36 on the problem of minority languages, whereby the United Nations recommends that countries adopt the correct notation for all geographical names in a minority language with representatives and speakers of that minority language, standardize them, and publish them on official maps and in national gazetteers. These national standardization bodies are responsible for the standardization of geographical names around the world. They take care of the standardization of all geographical names within their country and cooperate with the standardization bodies of other countries in the standardization of bilingual names in these countries.

So far, the Slovenian standardization body has standardized the bilingual Slovenian–Italian and Slovenian–Hungarian names on national maps at a scale of 1:1,000,000 and 1:250,000, whereas the

standardization bodies of Italy, Austria, Hungary, and Croatia have not yet standardized the Italian–Slovenian, German–Slovenian, Hungarian–Slovenian, and Croatian–Slovenian geographical names on their territories.

Today, Slovenians live in all four neighboring countries as an indigenous ethnic community. These countries all offer them a certain level of legal protection, but its scope and implementation differ among them. Until the independence of Slovenia, Slovenians did not have the status of a minority in Croatia; their settlement is widely dispersed, due to their linguistic affinity with the Croats they are strongly assimilated, and, in practice, they hardly exercise their minority rights, which is why Slovenian geographical names in Croatia are not covered in this article.

Slovenians in Italy are primarily protected by Article 6 of the Constitution from 1948, the Act on the Protection of Linguistic Minorities in Italy from 1999, and the Protection Act for Slovenians in Italy from 2001. Slovenians in Austria are guaranteed their rights by the Austrian State Treaty from 1955, and Slovenians in Hungary especially by the Agreement on the Guarantee of Special Rights of the Slovenian National Minority in the Republic of Hungary and the Hungarian National Community in the Republic of Slovenia from 1992.

The use of Slovenian endonyms in bilingual geographical names is therefore legally protected on paper, but there are considerable differences among the three neighboring countries in this area. In Italy, legislation guarantees the right to bilingual town signs for 295 settlements. In Austria, 185 settlements were marked with bilingual signs in 2022, but they are still occasionally vandalized. In Hungary, all such settlements are marked with multilingual signs, but only at the entrance to the settlement, and their design is inconsistent.

The implementation of the use of Slovenian endonyms in the bilingual names of settlements in Italy, Austria, and Hungary has improved in the last two decades. Currently, 487 settlements are marked with bilingual signs in all three countries. The names of settlements are not yet standardized, but they have a certain level of officiality, which is one of the stages in the process of their standardization. All other types of Slovenian endonyms in Slovenia's neighboring countries are still at the initial, or zero, level of standardization.